

פרוטוקול מס. 23/ג

מישיבת ועדה החוקה חוק ומשפט, שה קיימה ביום ד'
כ"ג בטבת תשי"ח (15 בינואר 1958) בשעה 8.30

ס.ב.

הנוכחים

<p>מוזמנים:</p> <p>ד"ר ידין מר אילון ד"ר רוזנבל</p>	<p>י. רפאל - היו"ר ב. אזניה ע. איכילוב א. אלטמן ס. בגין ד. בר רב האי י. הררי ז. ורהפטיג ב. לוקר נ. ניר י. קליבנוב י.ש. רוזנברג י. שופמן</p>	<p>חברי הוועדה:</p>
---	---	---------------------

סדר היום

- (א) דיון בערעורו של חבר-הכנסת רובין על החלטת ועדת המסנה לחוק ההתיישנות.
- (ב) דיון בבקשתו של חבר-הכנסת אזניה לנסח מחדש הסתייגות לחוק הכנסת.

היו"ר י. רפאל: הנני פותח את הישיבה.

חבר-הכנסת בר-רב-האי העיר חשומת לבנו כי לגבי החולתו של החוק לתיקון סדרי הדיון הפלילי, אשר נדון אמש בכנסת בקריאה שניה, צריך למחוק את התאריך שהוצע בשעתו, ואז יכנס החוק לתוקף עם פרסומו ב"רשומות".

ד"ר ידין: הכוונה אז היתה שהחוק לא יכנס לתוקפו מיד עם קבלתו, אלא תיטאר תקופת מעבר של כמה חדשים.

הו"ל ט: להציע לכנסת לקבוע בסעיף 41 של החוק לתיקון סדרי הדיון הפלילי כי תחולתו של החוק היא מיום א' באדר תשי"ח, 26 בפברואר 1958.

דיון בערעורו של חבר-הכנסת רובין על החלטת ועדת המשנה לחוק ההתיישנות.

ב. אזניה: הצעתו של חבר-הכנסת רובין בוועדה המסנה היחה כי הוועדה תודיע לחמשת חברי הכנסת הערביים שיש ברשותם להופיע בפני ועדת המשנה, מבלי שהם בקשו זאת.

עד כה לא היה מקובל בכנסת נוהל לפיו מודיעים לחברי כנסת והם מוזמנים, מבלי שהם יבקשו זאת. זה היה מכניס לנוהל הוועדות אלמנט חדש: ועדות הכנסת צריכות להחליט מי הם חברי הכנסת שיחכן והם מעוניינים בענין הנדון בוועדה. נדמה לי שאין זה רצוי.

ג. ניר: באופן עקרוני צודק יו"ר ועדת המשנה, חבר-הכנסת אזניה, אך למעשה יש צדק בטענה שחברי הכנסת הערביים אינם מחמצאים חמיד בחוקים שעומדים לדיון, ויחכן שצריך לעזור להם על-ידי הפניית חשומת-לבם.

ד. בר-רב-האי: חברי הכנסת הערביים מבינים עברית, והם יודעים היטב במה המדובר. יש גם מתורגמנים הדואגים להסביר להם. אני מניח שאם חבר-הכנסת רובין טרח בוועדה בענין זה, הוא ודאי גם הסביר לחברי הכנסת הערביים מה הענין. הם קיבלו הזמנות לישיבות, ולא הופיעו. בידם הדבר אם הם רוצים להשתתף או לא, ואני מוצא שאין טעם לעשות מעין מעשה פרובוקטיבי על-ידי הזמנתם במיוחד, בניגוד למקובל בעבודת ועדות הכנסת.

א. אלטמן: חברי-כנסת אלה הם חברי הוועדה, ואינם זקוקים לשום המלצות או הזמנות מיוחדות. חוק ההתיישנות נוגע לכל אזרחי המדינה, ומדוע נזמין רק את נציגי הציבור הערבי? אני מציע להסיר את הענין מסדר היום.

מ. בגין: אני מציע שהוועדה לא תחליט בענין זה, אלא תחזיר את הענין להחלטתה של ועדת המשנה.

היו"ר י. רפאל: אין זו הצעה מעשית, כי הוועדה כבר סיימה את עבודתה. שנית, ניצור על-ידי-כך חקדים של שליחת הזמנות פרובוקטיביות לחברי הכנסת. שלישית, על-ידי החזרת הענין לוועדת משנה יתקבל הרושם כאילו מליאת הוועדה מסכימה לעמדתו של המערער, ויש בכך אישור לנוהל בלתי רצוי.

ה ו ה ל ט: לדחות את ערעורו של חבר-הכנסת רובין.

דיון גבקשתו של חבר-הכנסת אזניה לנסח מחדש הסתייגות לחוק הכנסת

ב. אזניה: אני מבקש להשלים את ההסתייגות שלי לסעיף 4 בחוק הכנסת, ובמקום "בחירות אזוריות" אני מציע להרחיב ולומר "בחירות אזוריות רוביות". למטרה זו תחולק הארץ ל-120 אזורים, וכל אזור יבחר ציר אחד. מספר החושבים בכל אזור יהיה שווה עד כמה שאפשר. חלוקת האזורים תיעשה על-ידי ועדה של בית-המשפט העליון.

חבר-הכנסת ניר, שצריך להגן על עמדת הוועדה בקשר לחוק זה, טוען שאין ברשותי להרחיב את ההסתייגות. טענתי היא כי נוסח של הסתייגות תלוי ברצונו של המסתייג בלבד.

ג. ניר: בחוק יסוד אין טעם לפרט פרטים ביצועיים, צריך רק לקבוע אם הבחירות תהיינה יחסיות או אזוריות, ופרטי הביצוע ייקבעו בחוק הבחירות. אם יתקבל נוסח כזה, זה לא יתאים לסכימה של חוק יסוד הקובע עקרונות ולא דרכי הגשמה.

י. טופמן: אינני מסכים להנמקה זו, כי לפעמים כותבים גם בחוק קונסטרוציוני פרטים הנראים כחשובים. אולם מאחר שהצעת החוק כבר הועברה למליאה, יכולים אנו להכניס שינוי רק אם נבקש החזרתה מן המליאה.

ט.ו.ב.

מ. בג"ץ:

אני רוצה לפנות לחבר-הכנסת אזניה ולבקש אותו שלא ירחיק לכת. הוויכוח במליאת הכנסת אריך להיות על השאלה העקרונית מה צריכה להיות שיטת הבחירות בישראל; האם המדינה כולה תהיה אזור אחד או אזורים אחדים, ואם שיטת הבחירות היא רובנית או יחסית. אני מציע לו להציע הצעה אלטרנטיבית: אם תקבל ההסתייגות, הרי הביצוע יהיה כמפורט בהצעתו.

ד. בר-רב-האי:

אין כל צורך לבקש החזרת החוק לוועדה, כי המדובר איננו ברצון של הוועדה לשנות את הצעת החוק. המדובר הוא ברצונו של מסתייג לפרט את מהות הסתייגותו; הוא חושב כי "בחירות אזוריות" זו נוסחה סתמית מדי, והוא רוצה להוסיף לכך פירוט.

י.ש. רוזנברג:

אני חושב שצריך לקיים זכותו של המסתייג לשנות את נוסח הסתייגותו - כמובן בהסכמת יו"ר הוועדה. לפעמים נופלת טעות בהדפסת ההסתייגויות, וצריך לאפשר למסתייג לתקן את הטעות שנפלה, או לשנות בה.

ד"ר יריז:

אינני חושב שיש מניעה לפירוט בהסתייגויות, כמובן אם הוצע פירוט זה מיד. לפעמים אף דורשים מן המסתייג לפרט את כוונתו, משום שההסתייגות מנוסחת בצורה תמציתית מדי.

עם זאת אינני מסכים להצעתו של חבר-הכנסת רוזנברג לאפשר למסתייגים לשנות את נוסח הסתייגויותיהם תוך כדי קריאה שניה בכנסת, כי פירוט הדבר מניעת האפשרות מן הוועדה לדון בהצעה זו, אשר יתכן והיתה מוכנה לקבל אותה, או על-כל-פנים היתה יכולה לנסות לשכנע את המסתייג לוותר על עמדתו. אין זה חל על מקרה זה. הנוהג הוא שמחזירים הצעת חוק לוועדה אם רוצים להכניס שינוי בחוק עצמו, אך בקשר להסתייגויות מקובל שמוסיפים חיקונים ותוספות גם אחרי שמונח על שלחן הכנסת.

ז. ורהפטיג:

נכון שהמסתייג זכאי לנסח את הסתייגותו כרצונו, אף אין הוא יכול להכניס הסתייגויות ללא ידיעת הוועדה. לכן, אם יש בהסתייגות שאלה עקרונית, צריך להביאה לדיון לוועדה. אין זה חל על שינויים קלי ערך, אך במקרה זה השינוי הוא חשוב. זכותה של הוועדה לדרוש החזרת העניין לשם דיון, אך מכיוון שבמקרה זה אני בטוח שאין סיכוי כי ההסתייגות תתקבל, אני מציע שנקבל לחטומה-לב את שינוי ההסתייגות של חבר-הכנסת אזניה, בלי לדרוש דיון נוסף.

י. הררי:

היו מקרים שחברים ביקשו מן הוועדה רשות להוסיף הסתייגות; היו מקרים שהוועדה החליטה לתת רשות להסתייג. לכן גם במקרה זה צריך המסתייג לקבל את רשותה של הוועדה.

ב. אזניה:

אין המדובר בהצעה חדשה, כי העניין נדון בוועדת החוקה בהרחבה. עד עכשיו לא ראתה הכנסת מניעה להוסיף הסתייגויות עד להתחלת הקריאה השנייה. אם יוחלט עכשיו שהרחבת נוסח של הסתייגות או הוספת הסתייגות לפני הקריאה השנייה אינם אפשריים אלא לאחר קבלת אישור מן הוועדה והחזרת העניין לדיון בה, הרי זה שינוי גדול. כל טעות בהדפסת ההסתייגויות לא תוכל לבוא על תיקונה, אלא לאחר שיוחזר העניין לדיון בוועדה.

יש כאן שאלה עקרונית שניה: זכותו של המסתייג לקבוע את תוכן הסתייגותו. אם נקבע תקדים שוועדה יכולה להכתיב למסתייג את תוכן הסתייגותו, הרי הוא לא יחול רק לגבי מקרה זה. השאלה היא אם יש בכלל בסמכותה של וועדה לא לאשר הסתייגות. אין הוועדה יכולה אלא להצביע על הצעתו של חבר-הכנסת, ואם ההצעה אינה מתקבלת יכול להסתייג כפי שהוא רוצה.

י. הררי:

אני רוצה להעיר בהזדמנות זו שהחוק הונח על שלחן הכנסת לפני שניתנה לי האפשרות לנסח את הסתייגויותי. אני מודיע על כן שארחיב את נוסח הסתייגותי בקשר להקמת שני בתי.

ע. איכילוב:

אין כלל ויכוח על כך שחבר-כנסת יכול לנסח הסתייגותו, אולם היא חייבת להיות בהתאמה לדיונים שהיו בוועדה. אם נניח שהכנסת תקבל את ההצעה בדבר בחירות אזוריות רוביות, הרי הוועדה לא דנה כלל לפי איזו שיטה יבוצעו בחירות אזוריות. לכן אין אפשרות לכלול זאת בהסתייגות.

ז. ורהפטיג: צריך להביא בחשבון שאם יורשה לחבר-הכנסת אזניה לנסח את ההסתייגות בצורה מפורטת, צריך להשאיר זכות בידי סיעות אחרות להסתייגויות אלטרנטיביות, במקרה ויוחלט לקבל את ההצעה של בחירות אזוריות. יתכן שיציעו במקום 120 - 30 אזוריים או מספר אחר של אזוריים, כאשר כל אזור בוחר בצירים אחדים. כמו-כן יכולות להיות דעות שונות לגבי הגוף שיקבע את החלוקה.

ה ו ח ל ט לדחות בקשתו של חבר-הכנסת אזניה

ב. אזניה: אני מבקש, אם כן, להחזיר את הסעיף לדיון בוועדה.

ד. בר-רב-האי: אי-אפשר להתנגד לבקשתה של סיעה אחת לדון מחדש בסעיף מסויים.

ע. איכילוב: אני מציע לא לדון בענין זה אלא לאחר הקריאה השנייה. במידה ותקבל בקריאה שניה ההסתייגות העקרונית של חבר-הכנסת אזניה, יהיה מקום להוסיף פירוט.

מ. בגין: הצעה זו באה כדי לבטל את ההחלטה הקודמת של הוועדה. אני מציע לחבר-הכנסת אזניה לכלול את הפירוט בהנמקה להסתייגות שאושרה.

ב. אזניה: ההנמקה נגד בקשתי היתה, שהענין לא נדון בהרחבה בוועדה. על-כן הגיוני לבקש דיון מורחב בוועדה. זכותה של סיעה בוועדה לבקש דיון מחדש, ואם אין נוחנים זאת איש אינו יכול למנוע סזה יהפך לתקדים. לעצם הענין, מותר לי להניח שיש בכנסת חברים אשר יסכימו לבחירות אזוריות דוביות אם הם יהיו בטוחים שהענין יוסדר על-ידי גוף בלתי תלוי ואפוליטי.

נ. ניר: אני רוצה למנוע החזרת החוק לדיון מחדש, כי זה ידחה את קבלתו בעוד חצי שנה. אני מציע על-כן - לאפיון לחבר-הכנסת אזניה להסתייג, אלא שיהיה דיון מורחב בהסתייגות: שנים ידברו בעד ושנים נגד. במידה ותתקבל הצעתו, תהיינה ודאי שורה של הסתייגויות נוספות לגבי הפרטים שהוא מציע.

י.ט. רוזנברג: במקרה שתקבל הסתייגותו של חבר-הכנסת אזניה, כפי שהוא מציע אותה עכשיו, אני מציע שהחוק יוחזר לוועדה. אז יוכלו הסיעות להציע הצעותיהן בעקבות שינוי יסודי זה, גם בקשר לסדר הסעיפים.

- הוחלט (א) לאשר בקשתו של חבר-הכנסת אזניה להרחבת הסתייגותו.
- (ב) לפנות לוועדת הכנסת בבקשה - שהדיון על הסתייגות זו יורחב.
- (ג) במידה וההסתייגות תתקבל, יוחזר החוק לוועדה כדי לאפשר להצעות הכנסת שינויים בהתאם לכך.

ז. ורהפטיג: לסעיף זה אני מציע הסתייגות אלטרנטיבית: במידה שתתקבל הסתייגותו של חבר-הכנסת אזניה, אני מציע שהחוק יכנס לתוקפו כעבור 25 שנה. אינני מתנגד לעצם הענין, אלא שאני חושב שעדיין לא הגיע הזמן להפעיל את הבחירות האזוריות.

י. הררי: אני מבקש רשות הוועדה להוסיף כי במקרה שמתקבלת הסתייגותו של חבר-הכנסת אזניה, יחליט נשיא המדינה מדי פעם מה צורת הבחירות. אני רוצה למסור את ההכרעה לידי אישיות אפוליטית.

- הוחלט (א) לפנות לוועדת הכנסת בבקשה לאשר שבדיון על הסתייגות חבר-הכנסת אזניה לסעיף 4 תנתן רשות הדיבור לנציג אחד מכל סיעה בכנסת.
- (ב) במידה וההצעה לא תתקבל על-ידי ועדת הכנסת, הרשות בידי חברי-הוועדה להציע הצעות אלטרנטיביות למקרה שמתקבלת הסתייגות חבר-הכנסת אזניה.

מ. בגין: בישיבות האחרונות של הוועדה היינו עדים לחופשה אשר אינני חושב אותה לבריאה; בשעת הדיון בחוק התעבורה השתתפו בכל ישיבותינו 4 נציגים של המשרד הנוגע בדבר. אנו צריכים לשמוע היות דעתם של באי-כח האדמיניסטרציה, ואנו יכולים להזמין אותם כדי לשמוע תשובות על שאלות. אולם נוצר מצב שעלול היה להחקבל הרושם כאילו טושטשו החומים בין המבצע ובין המחוקק. אינני חושב שזו תופעה בריאה.

היו"ר י. רמאל: בשלב זה של הדיון בחוק התעבורה לא יוזמנו כבר נציגי המשרד. אשר לעתיד, נביא מעורבות זו בחשבון.

ברצוני להודיע כי הוקמה ועדה משנה לנוסח חדש. חברי-הוועדה הם חברי-הכנסת אדניה, קליבנוב, רוזנברג ורובין. יו"ר הוועדה הוא חבר-הכנסת בגין.

חשיבה נועלה בטעח 11.